

ЛІТАРАТУРА І МАСТАЦТВА

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАУЛЕННЯ СЯЮЗА ПІСЬМЕННІКАУ БССР

№ 78 (1404) Субота, 3 кастрычніка 1959 года Цана 40 кап.

Насустрэч Пленуму ЦК КПСС

Баль пераможцаў

Мінчане пазнаёміліся яшчэ толькі з першымі спектаклямі новага тэатральнага сезона, а яны ўжо выклікалі шырокі абмен думкамі, гарачыя спрэчкі. Выявіліся шчырыя прыхільнікі і строгія крытыкі новых сцэнічных і оперных твораў (у прыватнасці, спектакля «Падзвігі становішча ваяводаў»), чуюцца трапіныя заўвагі па старых спектаклях.

Асабліва актыўныя ў гэтых адносінах гледачы і слухачы. Яны добра ведаюць не толькі прэмеры, але і «Варанячынцу» ў горах і ў «Блакітны Лунай» ў Тэатры оперы і балету. У саброеўскіх гутарках, у антрактах паміж дзеямі, у час таварыскіх сустрэч з артыстамі і рэжысёрамі, робяцца заўвагі аб рабоце тэатра, выказваюцца слухніныя парадкі пастаноўшчыкам і выканаўцам.

І сапраўды, ужо ёсць цікавыя тэмы для размовы. Для параўнання творчых удач новага сезона з вынікамі мінулага тэатральнага года. Зразумела, што яшчэ рана падсумоўваць творчыя вынікі вясенне-літніх прэмер і выканання творчых заданняў, якія ставілі перад сабой нашы прафесіянальныя калектывы, новыя рысы, што з'явіліся ў старых спектаклях. Гэта будзе зроблена ў рэцэнзіях і папярэй — у тэатральных аглядах, а таксама ў час дыскусій у Тэатральным таварыстве і на пасяджэннях мастацкага саветаў.

Ва ўсім разе пільнае вока і востры слых першых наведвальнікаў спектакляў прыкметліва і новую творчую ўдачу салісты оперы Н. Нікевай і партыі Сі-ар («Дзяціна радасці»), і цікавы дэбют у вялікай ролі Маргіт Сілі на сцэне Тэатра імя М. Горькага папулярнай брэсцкай артысткі В. Захаравой (спектакль «Мы таксама не англы»). Яны заўважлі і пошукі ўласнага выразнага вобраза Нілы Сніжко артысткі А. Вясной, убагачэнне сцэнічных партыяў балерыны Франціскі (артыстка А. Карэнікова) і кампазітара Франца (саліст В. Давыдаў).

І, мабыць, самае важнае, што вельмі прыкметна — гэта высокая напружанасць, акрысленасць нашых твораў і выканаўцаў вядучых незвычайных дзён перамоў у Космасе і гістарычнага падарожжа М. С. Хрушчова ў ЗША. Гэтыя падзеі нахіляюць кожнага майстра мастацтва.

Развіваючы і паглыбляючы тое сапраўды таленавітае і наватарскае, што было ў мінулым сезоне, у будучыя творчыя пошукі называюцца важнай нававізнай ад усёго слабага і заганяга, што назіралася ў ранейшых спектаклях.

Вядома, што вялікая колькасць новых сцэнічных п'ес (51 твор на 76 прэм'ер сезона 1958—1959 гг. у рэспубліцы) мае сваё станоўчае значэнне і з'яўляецца паказчыкам правільнай рэпертуарнай лініі тэатраў.

Аднак, яшчэ больш важна ідэяна-мастацкая якасць сучаснага рэпертуару, яго майстравасць, узровень творчай культуры спектакляў. А ў гэтых адносінах далёка не ўсе заслужаваюць паважаных пры здзяйсненні багатых задан нашых калектываў. Так, напрыклад, пры доўгай рэпертуарнай лініі Тэатра імя Я. Купалы, вынічаліся і яго некаторыя адмоўныя якасці. Спектаклі па драгатургічных творах заходніх аўтараў («Юлія і Якіў»), «Джэні Герхарт» былі пастаноўлены, аформлены і выкананы актэрамі з буйным запалам, майстравасцю і лепшым густам, чым сцэнічныя творы па вельмі добрых творах савецкай драматургіі («Вясёлка» і «Людзі, якія я бачыў»). Гэта з'яўляецца хібам мастацкага кіравніцтва тэатра. Асобна такія прыклады знойдуцца і ў практыцы іншых тэатраў.

Недаравальна пасіўнасць тэатральных кіраўнікоў у галіне стварэння нацыянальнага рэпертуару на нарэзаныя тэмы.

У Міністэрстве культуры БССР ёсць даволі значны спіс беларускіх аўтараў, якія супрацоўнічаюць з тэатрамі ў справе стварэння спектакляў па тэмах гераічнага подзвігу народа ў камуністычным будаўніцтве. Але, на жаль, пакуль што тэатры (апрача спрэчнай, яшчэ недасканалай п'есы Я. Пасова «Сонца ўзыйдзе» ў Тэатры юнага гледача) нічога новага па сутнасці не ставяць.

Надзвычай пажадана, каб у гэтым сезоне, на аснове сапраўднага творчага супрацоўніцтва аўтараў з мастацкімі калектывамі, у хуткім часе з'явіліся змястоўныя сучасныя спектаклі. Мы маем на ўвазе новыя творы кампазітараў Я. Глебава і Ю. Семіянікі для опернага тэатра, інсценіроўкі рэжысёраў «Калі зліпаюцца рэкі», «За годам год», «Сустрапецца на барыкадах» і новыя арыгінальныя творы беларускай драматургіі.

Многасць з адзіненні гэтай задачы залежыць ад рэжысуры, ад яе актыўнасці і пільнага імкнення аддаць сваю талент і культуру нараджэнню багатага думкай і прыгожага па форме нацыянальнага рэпертуару.

У сувязі з гэтым неглыба не адначасна станоўчы прыклад плённай творчай дружбы каласцаў (і ў прыватнасці рэжысёра Ю. Шчыракова) з А. Зноўкава, у выніку якой нарадзіўся добры спектакль «Навальніца будзе». Можна спадзявацца, што тэатр і яго галоўны рэжысёр працягнуць такую ж настойлівасць і ўмельства ў сцэнічным увасабленні ідэй і вобразаў прызначана чытачамі рамана І. Шамякіна «Крыніцы» (інсценіроўка Ю. Шчыракова).

Попсех будучых спектакляў залежыць таксама і ад трапнага спалучэння ў адным тэатральным ансамблі старых заслужаных майстроў і здыяльнай моладзі.

Вельмі прыемна, што Тэатр імя Якія Купалы, у калектыве якога налічалася выдатных майстроў сцэны, зноў палічыўся групай таленавітай моладзі з іншых тэатраў рэспублікі (Г. Арлова, Г. Маркіна, М. Яроменка і іншыя). Пры чужай, таварыскай увазе да іх купалаўцаў новыя члены калектыву дапамогуць тэатру ў вырашэнні складаных творчых заданняў.

Будзем спадзявацца, што такую станоўчую ролю ў тэатрах імя Якуба Коласа, юнага гледача і іншых адраўчэння і выпускнікі 1959 года — выхаванцы Беларускага тэатральна-мастацкага інстытута (рэжысёры-педагагі Д. Мазалеўскага і Э. Герасімовіча).

У нас ёсць многа станоўчых прыкладаў, калі моладзь удала выступіла разам з масцінымі майстрамі і атрымлівае такое ж заслужанае прызнанне, як і іх старэйшыя сябры.

У новым сезоне значнае месца ў тэатральным жыцці рэспублікі займуць і народныя тэатры. Прафесіянальны творчыя калектывы могуць вельмі многа дапамагчы артыстам і рэжысёрам самадзейных тэатраў у іх ідэяна-творчым выхаванні і ўдасканаленні сцэнічнага майстравства.

Шэфства над народнымі тэатрамі, якое надавалі тэатры імя Якія Купалы, Якуба Коласа, юнага гледача і іншыя — плённая форма таварыскай дапамогі кваліфікаваным майстрам аматарам сцэнічнага мастацтва.

Можна спадзявацца, што новы сезон, яшчэ больш за мінулы, будзе багаты цікавымі падзеямі, даглыбленымі пошукамі новых тэм і вобразаў, якіх і разнастайных сродкаў рэалізацыі выразнасці на сцэне, новымі творамі драматургаў, кампазітараў, артыстаў і рэжысёраў.

Каму не надакучыла і, як кажуць, не набыла аскміну старая праграма ў клубе: кіно і танцы, танцы і кіно.

Ісаак Сакольскі, дырэктар Пінскага Дома культуры, доўгі час думаў над гэтым. Думаў і сёе-тое зрабіў для таго, каб людзі не сумвалі. Даўно ўжо сталі вядомымі па ўсёй нашай краіне «Пінскія вечары». Дзе, як не на гэтых вечарах, можна па-сапраўднаму адпочыць, памарыць аб працы і каханні, аб месцы подзвігу ў сённяшнім жыцці.

«Але гэта не ўсё яшчэ», — творчая думка не давала спакою Ісаку Сакольскаму і ён меркаваў: — Трэба зрабіць так, каб у цэнтры тэматычных вечараў стаяла праца. Натхненая і творчая! Трэба зрабіць так, каб тут, у Доме культуры савецкага чалавек-стваральнік захачаў працаваць яшчэ лепш, больш настойліва, каб ён яшчэ і яшчэ раз адчуў, зразумее, якая вялікая адказнасць ляжыць на ім — радавым, сціплым і чужым байцу сям'ігодкі».

Думаў дырэктар, думаў савет гарадскога Дома культуры.

А наядуна нам давялося быць у Пінску. У шафераў АТК і рачнікоў, у працаўнікоў ліцейна-механічнага завода і дзвучат — работніц швейнай фабрыкі — усюды на падпрыемствах і будоўлях можна было пачуць адны і тыя ж словы:

— Баль, баль... А хто будзе гаспадаром яго?

Мінула некалькі дзён, і па ўсім горадзе былі раскляены афішы: «Усім, усім, усім!.. Увага!.. Пераможцам сацыялістычнага спаборніцтва падпрыемстваў горада за жнівень месяц выйшаў калектыв арцелі імя Крунскай. Вытворчы план выкананы на 114 працэнтаў. Прадукцыйнасць працы — на 108 працэнтаў. План па асарціменту — на 110 працэнтаў. Слава вам, трынаццаціці! Для Вас Дом культуры дае баль пераможцаў. Вы яго славіць гаспадары. Маркуеце, што гаспадыні ў вас будзе дастойныя партнёры. Гаспадыня бую з'яўляецца Ніна Прудніківа, член брыгады, якая змагаецца за права называцца брыгадай камуністычнай працы».

Суботні надзярчак. А сёмай гадзіне вечара абвешчаны пачатак бая. Як і павіна быць, на пляцоўцы перад Домам культуры сваё месца заняў дукавы аркестр. Урачыстая музыка маршу запянае вуліцу імя Чарняхоўскага. З рэпертуара чуваць падбэра: «Набляжаюцца гаспадары баль... Ідуць раскляеныя працаўнікі, перадавікі вытворчасці...»

А людскому захваленню, здаецца, і канца няма. Увесь жа калектыв арцелі імя Крунскай сёння будзе на баль. Прыходзяць госці і з суседніх падпрыемстваў горада.

У вестыбюлі і фойе Дома культуры, як на выстаўцы. Вось партрэты лепшых з лепшых людзей арцелі. Сярод іх — Ніна Прудніківа, Ганна Кузьмовіч, Вольга Голад, Амбарцун Акалян! А правей на шыце надпіс: «Шчырае прывітанне аўраччюцы Рагіне Сарочы, славінай паслядоўніцы Валанджына Гагананай!» Не-не, і яшчэ Рагіна на гэты лозунг. Яго чытаюць і перачытаюць госці. А потым шыра і сардэчна паціскаюць ёй руку. Яна прыкметна хваляецца. На яе твары — шчырае ўжэшмка. Працоўнае, заслужанае ўшпаче!

А вась ідуць яе сяброўкі — маладыя Лібаў Гардзюк і вядомыя Хрыстына Пузіла. Амаль на 200 працэнтаў яны выканалі месячны план.

Некай пасля змены сабраліся рабочыя і пачалі жартавач з іх. Калі ж Лібаў і Хрыстына будуць адзначыць свае імяны? Па выкананню планаў, дык яны ўжо жывуць у канцы будучага, 1960 года! Вядома, слаўныя справы сённяшняга дня нараджаюць і новыя жарты.

Далей, на першы погляд, сухія лібы, але колькі жыцця і творчасці за імі. «За першае паўгоддзе ўнесена воем рацыяналізатарскіх прапаноў — гэта даволі эканамічны эфект у 50 тысяч рублёў». Стрыжныя рабочыя — рацыяналізатары. Вось

яны тут, сціплым, радасным, гатоўным на новыя працоўныя подзвігі.

Радасна ўсім, хто працуе, здаецца, у зусім непрыкметнай арцелі. А прадукцыя яе ідзе ў Гродна і Астрахань, Брэст і Магілёў, Гомель і Ліду, Бабыруйск і Мазыр.

Цікава, як сабе адчуваюць госці, якія прыйшлі на баль з іншых падпрыемстваў горада? Зойдзем у залу. На сцэне вялікімі літарамі напісаны лозунг: «Нас даганюць друкары і швейная фабрыка». «А рачнікі? А рабочыя ліцейна-механічнага завода? Гэта таксама сіла. Але мы не

да. Колькі шчырых слоў, пажаданых арцелі! Пасля гэтага, здаецца, зусім па-іншаму адчуваеш жыццё. Хочацца працаваць яшчэ лепш і ніколі-ніколі не ўставаць першымі на ў спаборніцтве».

На сцэне зверху апускаецца падлітнічка. На ім напісаны тэксты песень. Забірае слова якое, бо, як кажуць, з песні слова не выкінеш — зірні... І хорам заспявалі ўсе. З нахвненнем гучыць «Песня аб Радзіме», а потым ледзя змялае залу: «Падмаскоўныя вечары».

аддамо ім першыства», — гавораць дзвучаты са швейнай фабрыкі. Усёго на два праценты яны адсталі ад трыкатажніц. Значыць, спаборніцтва будзе гарачым.

Адчуталі паэмы «Марш зінтэліцы». Над прымор'ямі праектараў у цэнтры залы — прыгожы макет зямнога шара. Трэба сказаць, над ім з любоўю працавалі мастакі.

А на падмостках перад сцэнай усталяваны красла-троі. Да яго падыйшлі дзве дзвучатыя. Адна ў раскошным вярчэнні плаці. Гэта Галіна Гарагалд. Побач з ёй — Ніна Прудніківа. Да таго, як перадаць карону, Галіна ад імя калектыву фанерна-запалкавай фабрыкі вінуе Ніну і ў яе асобе ўсіх рабочых арцелі. Гэта яны ў сацыялістычным спаборніцтве апыраліся на пераможцаў гаспадароў бая. Арцелі імя Крунскай перадаюць пераможцаў Чырвоны Сцяг. Як не шкада, але і карону трэба аддаваць. Над буніямі вольцы Галіна Гарагалд перадае яе Ніне Пруднікавай. Вось цяпер яна ўжо і «чырыца» бая. Ёй падасюць кінуць дэталіцы слаўных працоўных пераможцаў прамысловых падпрыемстваў Пінска.

Глядзіш на Ніну і думаеш: дзе, як не ў нас, простаі дзвучыне гонар і слава!

Шасць гадоў назад пра Ніну ніхто і не чуў. Тады яна здавала экзамены ў Пінскі малочны тэхнікум. Але не пашансавала дзвучыне. Па конкурсу не прайшла. Здавалася, і шлохоту больш няма ў жыцці. Потым яе парайлі вучыцца ў трыкатажнай арцелі імя Крунскай. З неахвотай, але пайшла. Наставілі яе калы стаіцца пераможцаў нікі на шалі. Была яна, як нападчыні яны кукалою, нібы павуціне. Шоўк. Не паспявала вялаць. А Марыя Холад, настаўніца яе, на малодзёе сцікі не давала. «Дакуць ты, Ніна, будзеш саба-палкава камбіната, арцелі імя Крунскай. Паўжо цябе не трывожыць пытанне».

— Чыя эмблема падпрыемства будзе развіваюцца на Доме культуры? — Хто запаліць пазгасны факел працоўнага агню? — У чые моцныя рукі будзе перададзена астафета слаўных працоўных пераможцаў? — Чыю галаву ўпрыгожыць карона гаспадыні бая?

— Гэты галаву ўпрыгожыць карона гаспадыні бая? — Думай пра гэта, змагайся за гэта. Дабавіся гэтага!

М. ГРОДНЕУ.

Пінск.

На адмыкках: І. Дырктар Пінскага фанерна-запалкавага камбіната І. Лінай перадае гаспадыні бая — работніцы арцелі імя Крунскай Ніне Пруднікавай кіну «Летапіс слаўных працоўных пераможцаў прамысловых падпрыемстваў горада Пінска», якая захоўваецца раней на камбінаце.

2. Група работніцаў арцелі імя Крунскай — пераможцы ў сацыялістычным спаборніцтве падпрыемстваў г. Пінска каля пераходнага Чырвонага Сцяга гаркома КПБ і гарвыканкома.

Фота В. Германа. Фатахроніка БЕЛТА.

Пры клубе спартыўныя секцыі

У пакой адпачынку Чэрвеньскага РДК заўсёды мінагалюда. Сюды прыходзяць не толькі пачытаць газеты, часопісы і глядзець тэлевізійныя перадачы, але і пагуляць у шашкі і

Шматлюдны і ў кіназале. Чаму б у такі неабодны вечар не паглядзець кінафільм?

Хопі бы чалавек і не чапеў, дык ён не можа не вясціцца. Здаецца, і зінтэліцы на хвіліну ўсталявалася. Глядзіш, куды б падацца. Ды не. Не са сцэны, як звычайна, а з галёркі салісты заспявалі. Угадаеш — дзвучаты з арцелі. А галасы якія! Нявіда, што ў арцелі добраа самадзейнасці».

У канцы вечара, амаль а поўначы бярэ слова гаспадыня бая Ніна Прудніківа:

— Ад імя калектыву арцелі даём абавязанства нашай Радзіме надаць пераможцаў ў спаборніцтве. Мы не тым, хто спыняецца на да-пагнутым. Запоўнім партыю і народ, што і мы ўнесём свой уклад у дастойную сустрэчу чарговага Пленума ЦК КПСС. І яшчэ хочацца выказаць думкі прысутных, што на-ступны баль пераможцаў таксама за-намі!

— Да імя калектыву арцелі даём абавязанства нашай Радзіме надаць пераможцаў ў спаборніцтве. Мы не тым, хто спыняецца на да-пагнутым. Запоўнім партыю і народ, што і мы ўнесём свой уклад у дастойную сустрэчу чарговага Пленума ЦК КПСС. І яшчэ хочацца выказаць думкі прысутных, што на-ступны баль пераможцаў таксама за-намі!

— Да імя калектыву арцелі даём абавязанства нашай Радзіме надаць пераможцаў ў спаборніцтве. Мы не тым, хто спыняецца на да-пагнутым. Запоўнім партыю і народ, што і мы ўнесём свой уклад у дастойную сустрэчу чарговага Пленума ЦК КПСС. І яшчэ хочацца выказаць думкі прысутных, што на-ступны баль пераможцаў таксама за-намі!

— Да імя калектыву арцелі даём абавязанства нашай Радзіме надаць пераможцаў ў спаборніцтве. Мы не тым, хто спыняецца на да-пагнутым. Запоўнім партыю і народ, што і мы ўнесём свой уклад у дастойную сустрэчу чарговага Пленума ЦК КПСС. І яшчэ хочацца выказаць думкі прысутных, што на-ступны баль пераможцаў таксама за-намі!

— Да імя калектыву арцелі даём абавязанства нашай Радзіме надаць пераможцаў ў спаборніцтве. Мы не тым, хто спыняецца на да-пагнутым. Запоўнім партыю і народ, што і мы ўнесём свой уклад у дастойную сустрэчу чарговага Пленума ЦК КПСС. І яшчэ хочацца выказаць думкі прысутных, што на-ступны баль пераможцаў таксама за-намі!

— Да імя калектыву арцелі даём абавязанства нашай Радзіме надаць пераможцаў ў спаборніцтве. Мы не тым, хто спыняецца на да-пагнутым. Запоўнім партыю і народ, што і мы ўнесём свой уклад у дастойную сустрэчу чарговага Пленума ЦК КПСС. І яшчэ хочацца выказаць думкі прысутных, што на-ступны баль пераможцаў таксама за-намі!

— Да імя калектыву арцелі даём абавязанства нашай Радзіме надаць пераможцаў ў спаборніцтве. Мы не тым, хто спыняецца на да-пагнутым. Запоўнім партыю і народ, што і мы ўнесём свой уклад у дастойную сустрэчу чарговага Пленума ЦК КПСС. І яшчэ хочацца выказаць думкі прысутных, што на-ступны баль пераможцаў таксама за-намі!

— Да імя калектыву арцелі даём абавязанства нашай Радзіме надаць пераможцаў ў спаборніцтве. Мы не тым, хто спыняецца на да-пагнутым. Запоўнім партыю і народ, што і мы ўнесём свой уклад у дастойную сустрэчу чарговага Пленума ЦК КПСС. І яшчэ хочацца выказаць думкі прысутных, што на-ступны баль пераможцаў таксама за-намі!

— Да імя калектыву арцелі даём абавязанства нашай Радзіме надаць пераможцаў ў спаборніцтве. Мы не тым, хто спыняецца на да-пагнутым. Запоўнім партыю і народ, што і мы ўнесём свой уклад у дастойную сустрэчу чарговага Пленума ЦК КПСС. І яшчэ хочацца выказаць думкі прысутных, што на-ступны баль пераможцаў таксама за-намі!

— Да імя калектыву арцелі даём абавязанства нашай Радзіме надаць пераможцаў ў спаборніцтве. Мы не тым, хто спыняецца на да-пагнутым. Запоўнім партыю і народ, што і мы ўнесём свой уклад у дастойную сустрэчу чарговага Пленума ЦК КПСС. І яшчэ хочацца выказаць думкі прысутных, што на-ступны баль пераможцаў таксама за-намі!

— Да імя калектыву арцелі даём абавязанства нашай Радзіме надаць пераможцаў ў спаборніцтве. Мы не тым, хто спыняецца на да-пагнутым. Запоўнім партыю і народ, што і мы ўнесём свой уклад у дастойную сустрэчу чарговага Пленума ЦК КПСС. І яшчэ хочацца выказаць думкі прысутных, што на-ступны баль пераможцаў таксама за-намі!

— Да імя калектыву арцелі даём абавязанства нашай Радзіме надаць пераможцаў ў спаборніцтве. Мы не тым, хто спыняецца на да-пагнутым. Запоўнім партыю і народ, што і мы ўнесём свой уклад у дастойную сустрэчу чарговага Пленума ЦК КПСС. І яшчэ хочацца выказаць думкі прысутных, што на-ступны баль пераможцаў таксама за-намі!

— Да імя калектыву арцелі даём абавязанства нашай Радзіме надаць пераможцаў ў спаборніцтве. Мы не тым, хто спыняецца на да-пагнутым. Запоўнім партыю і народ, што і мы ўнесём свой уклад у дастойную сустрэчу чарговага Пленума ЦК КПСС. І яшчэ хочацца выказаць думкі прысутных, што на-ступны баль пераможцаў таксама за-намі!

— Да імя калектыву арцелі даём абавязанства нашай Радзіме надаць пераможцаў ў спаборніцтве. Мы не тым, хто спыняецца на да-пагнутым. Запоўнім партыю і народ, што і мы ўнесём свой уклад у дастойную сустрэчу чарговага Пленума ЦК КПСС. І яшчэ хочацца выказаць думкі прысутных, што на-ступны баль пераможцаў таксама за-намі!

— Да імя калектыву арцелі даём абавязанства нашай Радзіме надаць пераможцаў ў спаборніцтве. Мы не тым, хто спыняецца на да-пагнутым. Запоўнім партыю і народ, што і мы ўнесём свой уклад у дастойную сустрэчу чарговага Пленума ЦК КПСС. І яшчэ хочацца выказаць думкі прысутных, што на-ступны баль пераможцаў таксама за-намі!

— Да імя калектыву арцелі даём абавязанства нашай Радзіме надаць пераможцаў ў спаборніцтве. Мы не тым, хто спыняецца на да-пагнутым. Запоўнім партыю і народ, што і мы ўнесём свой уклад у дастойную сустрэчу чарговага Пленума ЦК КПСС. І яшчэ хочацца выказаць думкі прысутных, што на-ступны баль пераможцаў таксама за-намі!

— Да імя калектыву арцелі даём абавязанства нашай Радзіме надаць пераможцаў ў спаборніцтве. Мы не тым, хто спыняецца на да-пагнутым. Запоўнім партыю і народ, што і мы ўнесём свой уклад у дастойную сустрэчу чарговага Пленума ЦК КПСС. І яшчэ хочацца выказаць думкі прысутных, што на-ступны баль пераможцаў таксама за-намі!

— Да імя калектыву арцелі даём абавязанства нашай Радзіме надаць пераможцаў ў спаборніцтве. Мы не тым, хто спыняецца на да-пагнутым. Запоўнім партыю і народ, што і мы ўнесём свой уклад у дастойную сустрэчу чарговага Пленума ЦК КПСС. І яшчэ хочацца выказаць думкі прысутных, што на-ступны баль пераможцаў таксама за-намі!

— Да імя калектыву арцелі даём абавязанства нашай Радзіме надаць пераможцаў ў спаборніцтве. Мы не тым, хто спыняецца на да-пагнутым. Запоўнім партыю і народ, што і мы ўнесём свой уклад у дастойную сустрэчу чарговага Пленума ЦК КПСС. І яшчэ хочацца выказаць думкі прысутных, што на-ступны баль пераможцаў таксама за-намі!

— Да імя калектыву арцелі даём абавязанства нашай Радзіме надаць пераможцаў ў спаборніцтве. Мы не тым, хто спыняецца на да-пагнутым. Запоўнім партыю і народ, што і мы ўнесём свой уклад у дастойную сустрэчу чарговага Пленума ЦК КПСС. І яшчэ хочацца выказаць думкі прысутных, што на-ступны баль пераможцаў таксама за-намі!

— Да імя калектыву арцелі даём абавязанства нашай Радзіме надаць пераможцаў ў спаборніцтве. Мы не тым, хто спыняецца на да-пагнутым. Запоўнім партыю і народ, што і мы ўнесём свой уклад у дастойную сустрэчу чарговага Пленума ЦК КПСС. І яшчэ хочацца выказаць думкі прысутных, што на-ступны баль пераможцаў таксама за-намі!

Гучаць песні на Брагіншчыне

На Брагіншчыне рыхтуюцца да раённага агляду мастацкай самадзейнасці. 32 калектывы будуць змагацца за першае месца.

Сярод іх прыкметнае месца займаюць самадзейныя артысты калгаса «Ленінец». Іх 50 чалавек. Гэты дружны калектыв адзін са старэйшых у раёне. У ім многа камса-мольцаў на чале са сваім сакратаром П. Мартыненкам. Разам з моладдзю ў хоры спявае сакратар партарганізацыі А. Цяпера.

34 канцэрты далі ў гэтым годзе артысты калгаса «Ленінец». Ім апла-дзіралі ў суседняй арцелі імя Ка-лініна, у сагаса «Вострагляд», у Брагіне. Пасляхова выступілі яны і перад гаспадыняй з Румыні ў Гомелі

Мякіна і зярняты

Вершы для дзяцей павінны быць вобразнымі, яснымі, трэба, каб яны добра чыталіся, каб не было ў іх радкоў, аб якія спатыкаецца чытач.

Знайсці добрую задуму — гэта палова справы. Для яе вырашэння трэба адшукаць яшчэ аднаведныя словы. А гэта, бадай, самае цяжкае.

Калі чытаеш, напрыклад, новую кніжку І. Шуцька «Лешыя саброўка», заўважаеш, што многія добрыя па задуме вершы напісаны невыразна і недакладна мовай.

Возьмем для прыкладу верш «Вясніна». Пачынаецца ён так:

Снег аганяе...
Звоніць пчолакі.
Усюды ўсюца матылькі...

Тут кожны радок жыве сам па сабе. Нікай выразнай карціны ў вершы не атрымаецца. Больш таго, у гэтых супрацьпаставіх разбурэе вобраз.

«Хіба, — спытаюць дзеці, — звоніць пчолакі, калі аганяе снег?» Пчолакі ж вылятаюць з вулляў упершыню тады, калі ўжо добра ўсталявалася цёпла і няма нізкага снегу.

Неяк дараваць паэту, што пішуць для самых маленькіх, ён басконна парушае праваніс. У пачатку радка ён ужывае «у» кароткае, а ў сярэдзіне, пасля галоснай — «у» доўгае. Робіцца гэта дзеля захавання рытму.

І. Шуцько паэт здольны. Такія яго творы, як «Пакіну друмі», «Самі», «Хмарка забудзілася», «Літасівы палачнік», «Надзяжэў» і іншыя, сведчаць аб тым, што паэт умее знайсці добрую тэму і вырашыць яе адпаведнымі мастацкімі сродкамі. Тут выяўлены і цікавыя назіранні аўтара над характарам сваіх героў, і ўменне размаўляць са сваім чытачом то жартаўна, то сур'ёзна, то весела, але ўсёды — шчыра.

Такія вершы — удача І. Шуцька. Вось верш «Спажываю». Ён надзвычай прости. Хлопчын захацеў знайсці канец сцяжыні, што пралягла каля хаты. Але колькі ён ні шуў, канца ёй не было. Верш так і заканчваецца:

...Не, няма, напэўна,
Ёй канца нідзе.

За гэтым наўрым жаданнем хлопчына схаваны глыбокі сэнс: жыццё тымкі пачынаецца, а свет вялікі. Большкі ж трэба працісці сцяжынак, каб знайсці яго? Да такой думкі прыходзіць і герой верша, і чытач.

Але, нажал, не ўсе вершы ў кнізе такія. Вось у ёй зусім слабыя рэчы. Гэта — «Ножык», «Мая машына», «Бонь», «На качалках».

Аб чым, напрыклад, гаворыцца ў вершы «Ножык»? Аб тым, што хлопчык мае сцяжорык і разважае так:

...Трэба палка, ці вуздына,
...Ледзь яго вады ў руку, (?)
...Ен абточыць, быццам гэта (?)
...На такерным, на станку.

Люды кажуць—мяне хваляюць:
— Можаш майстрам добрым быць!
А не знаюць, што мой ножык
Залежэ гэта ўсё зробіць (?)

Вершы, як бачым, вучнёўскі, нецвяры, напісаны да таго ж вала. Трапіў ён у кніжку зусім выпадкова. У другім вершы — «Першы снег» — гаворыцца, як хлопчук учыць першы снег і

...дзятчэй бяжыць да таты:
...Гэта хто накідаў вады?
...Ты ж пальцо збіраеш шмат,
...Хачеў вады дзеся купіць,
...Дык цяпер вунь на двары
...Хоць ты шэль воз бары!

Вельмі наўна і надумана.
Паўтарыў І. Шуцько і вядомы верш Мазюкоўскага «Кім быць?» сваім аднаменным вершам. Паўтарыне гэтае нядалае, проста даўна, як такі

твор мог трапіць у кніжку. Відаль, немалая «заслуга» ў гэтым і рэдактара зборніка К. Біранькі, які не вельмі сур'ёзна паставіўся да сваіх абаважэў. Пры належнай дапамоцы асобных твораў і строгім надзорам паэтыка магла б стаць добрым падарункам для дзяцей. Аб гэтым сведчыць усё лепшае, што ў ёй ёсць.

Ад кніжкі І. Шуцька выгадна адраінавацца зборнік Н. Пялічэна «Сцяжоры на мацэ», які таксама нядаўна вышаў у свет. Ён адрасаваны дзесяці сярэдняга ўзросту і цалкам адпавядае сваёму прызначэнню. Тут перш за ўсё адчуваецца праца паэта над радком. Аб чым бы ні вялася гутарка, паэт заўсёды класіфіцы, каб верш быў стройным, яркі, зместовым.

Задумоўна лірычнасць, уласцівая паэзіі Н. Пялічэна, адчуваецца і ў яго дзіцячым кнізе. Вось як хораша пачынаецца верш «Зноў у школу».

Адшукалі пошчым
Зырка кастры,
Ліўнямі вясельмі
Алдулі бары.

Алавінелі песнямі
Паплавы — лугі,
Што над сонцам песцілі
Травы — мургаі...

І з кожным наступным радком верш дужэ, як ты хлапчукі, якіх за лета

Рэкі беларускія
Лычылі вадой,
Налілі мускулы
Сілай маладой.

Талі верш з прыменнасцю прачытаюць дзеці. З цікавасцю даведваюцца яны і пра «Лета чорнага Тома», пра тое, як партызаны прымалі ў пінэры юнага разведчыка, і як галодны перабіраў зямлю

Аблячце ўсё сяло,
Гуны ўсё і сметнікі,
...Ні крупнікі, як на зно, ...
Не размыўся, бедныякі.

І калі, нарэшце, вераб'ю пашанцавала, дзеці з палёгкай уздыхнуць, парадуюцца яго ўдачы.

І ўсё ж трапіў і ў гэтую кніжку адзін «неабавязковы» верш. У ім паветра паветра, што хлапчукі з большай ахвотай ідуць у сталюбы, чым дома — і ўсё.

Багата выдана кніжка вершаў Д. Сімановіча «Чароўны луг» на рускай мове. На добрай паперы, з прыгожымі рознакаляровымі малюнкамі, яна вылучаецца сваім выкананнем. Выглядаюць гэтыя кніжкі, аб якіх вышэй гаварылася.

Але, баспрэчна, каштоўнасць любіць рэчы не ў знешнім афармленні, хоць і прыгожыя малюны прывабліваюць увагу малых чытачоў.

Кніжка Д. Сімановіча адкрываецца вершам «Запрашэнне». Майскі луг запрашае дзецей на свой дзень нараджэння. І вядома, што майскі луг — самы прыгожы луг, а сакавітай духмянай травой, а кветкамі і матылькамі. Але ўжо другая страфа збівае чытача з панталыку.

Незрадзела, чаму гэта «жэсткі» луг, вестай параніць, для яго (луга). — М. В.) свеціць росой, а пуншты аддуванік белы шар падарыць свай, калі і лугі і адуванічкі — той жа луг? Калі б, скажам, луг дарыў малым гэтыя кветкі, то гэта было б зразумела і правільна, а ў далейшым выпадку «запрашэння» не атрымаецца.

Наогул, чытаючы кніжку Д. Сімановіча, проста даўна даецца, як мо адзі і той жа аўтар, побач з бездапаможнымі, бессэнсоўнымі вершамі напісаць вершы добрыя? Можна скласці ўражанне, што кніжку пісалі два аўтары. Каб не быць галазольным, прывяду прыклады. Вось верш «Сланечнік».

...Сланечнік
...Сквіт дэраг,
...Кам будо он
...Сквітучэй дзвер'ю
...Быў рожден,
...А не кривой птвичей,
...А далей сказана, што
...Синенькіе васількі
...Зануць не могуць у реки,
...Пока ему не спитсы.

Драч — птушка балотная, і там, дзе яна крычыць (дарачы, зусім не падобна на рып дзверей), ніколі не раслі і не вырастаюць васількі. Мастак А. Кашкурэвіч выратаваў аўтара, намалюваўшы раку, васількі і... жыта! Вось гэтай апошняй дэталю, без якой васількі не могуць быць нават ля ракі, усё паставіла на месца, а птушкі, у такім выпадку, трэба было накіраваць на луг, а з гэтым, дзе ёй і належыць быць.

Абстрактна напісаны верш «Дождж». У ім дзеці нічога не зразумеюць. Калі ачыт загаловак, то і дарослы чытач не адгадаецца аб чым тут размова.

Прыкладаў хопіць. Лепшага ў кніжцы больш, я знарок спыніўся на некалькіх, бо для маленькіх трэба кожную рэч рабіць яснай, праўдзівай і цікавай. І калі б І. Шуцько і Д. Сімановіч кіраваліся ў сваёй творчасці гэтай прастай іспытай, то кніжкі іх, стаўшы больш тонкімі, з цікавасцю чыталіся б дзецьмі.

М. ВАДАНОСАУ.

Паэт — гасць рабочых

Днямі рабочыя Мінскага камвольнага камбіната запрасілі да сабе паэта П. Панчанку, каб сумесна з аўтарам аберкаваў яго новы зборнік — «Кнігу вандравання і любові». Новыя творы паэта спадбалілі рабочымі, некаторыя вершы П. Панчанкі разучываюцца ў гуртках мастацкай самадзейнасці камбіната. Аб гэтым гаварылі на канферэнцыі чытачоў ткачы Галіна Ярашэвіч і памочнік майстра Юры Прэабражэнскі, слесар Міхась Раманенка, работніцы Валя Віткоўская, Алена Казёл і іншыя.

Многія вершы паэта ўдзельнікі канферэнцыі чыталі напамы. Аўтар, які прысутнічаў тут, падзякаваў за ўвагу да яго твораў, расказаў новыя чым ён працуе, і прачытаў новы твор. Затым паэт расказаў аб рабоце III з'езду пісьменнікаў СССР, удзельнікам якога быў, і аб выступленні перад пісьменнікамі М. С. Хрушчоў.

Л. ФРЫД.

Будучыя музыканты

Калі пачынаюцца маладыя каласі, калі займаюцца на курсах багяста пры Быхавскай музычнай школе. Скончыўшы курсы, яны змогуць кіраваць харавымі і музычнымі гурткамі мастацкай самадзейнасці.

А. БУБЛІКАУ.

Гастролі Народнага тэатра

У Брэсце скончыў гастролі Пінскі Народны тэатр. Самадзейныя артысты выступілі са справядлівай цэнтрай. Гледачам былі паказаны спектаклі «Таня», «Квадратура круга», «Чужое дзіця», «Барабанчыца».

А. БУБЛІКАУ.

Гастролі Народнага тэатра

У Брэсце скончыў гастролі Пінскі Народны тэатр. Самадзейныя артысты выступілі са справядлівай цэнтрай. Гледачам былі паказаны спектаклі «Таня», «Квадратура круга», «Чужое дзіця», «Барабанчыца».

А. БУБЛІКАУ.

Гастролі Народнага тэатра

У Брэсце скончыў гастролі Пінскі Народны тэатр. Самадзейныя артысты выступілі са справядлівай цэнтрай. Гледачам былі паказаны спектаклі «Таня», «Квадратура круга», «Чужое дзіця», «Барабанчыца».

А. БУБЛІКАУ.

ДЫПЛОМНЫЯ РАБОТЫ ВЫПУСКНІКОЎ ДЗЯРЖАўНАГА ТЭАТРАЛЬНА-МАСТАЦКАГА ІНСТЫТУТА. В. Грамыка. «Дарогай мейсцяў» (мастацкі кіраўнік В. Цірка).

Новы атрад беларускіх мастакоў

Дырэктар Тэатральна-мастацкага інстытута, заслужаны дзеяч мастацтва В. Цірка расказаў нашаму карэспандэнту аб падрыхтоўцы мастацкіх кадраў у інстытуце.

— Да рэвалюцыі, — сказаў В. Цірка, — беларускія мастакі не мелі ні сваіх мастацкіх цэнтраў, ні музеяў, ні мастацкіх школ. Яны не карысталіся падтрымкай урада. Наадварот, нават таленавітаму беларусу было цяжка выбрацца на дарогу мастацтва. Толькі няшматлікія здымкі атрымалі спецыяльнае адукацыю ў Маскве, Пенябургу ці за мяжой. Іх імёны вядомы ўсім — І. Аляхновіч, І. Хруцін, М. Багданавіч-Бельскі, Ф. Ясноўскі... А колькі талентаў загінула, не паспелішы расквітнець! Шмат народных талентаў, якіх так багата наша беларуская зямля, маюць магчымасць развіцца сваёй здольнасцю пад кіраўніцтвам кваліфікаваных педагогаў у школах, вучылішчах, інстытутах і ўніверсітэтах. Студэнты нашата інстытута выхоўваюць вопытнымі і паважанымі выкладчыкамі: з маладымі скульптарамі працуюць народны мастак БССР А. Бембел, з графікамі — П. Любаўдраў, у майм класе і ў класе народнага мастака БССР В. Волкава

займаюцца жывапісам. З гэтага года ў класе заслужанага дзеяча мастацтва А. Марыска будуць рыхтавацца дэкаратары.

Шасць год вучобы—параўнальна невялікі тэрмін. Але ў многіх студэнтаў інстытута багаты жыццёвы вопыт. Ён дапамагае ў рабоце, працягваюцца на кожным кроку, у кожным руху пачаўша, алоўка, рэзка.

Узяць хоць бы некаторых выпускнікоў гэтага года. Вось Віктар Грамыка, чалавек, у якога талент шчасліва спалучаецца з разнастайнасцю ведамі. Яго дыпломная работа «Дарогай мейсцяў» — не выпадковая ўлада. Удзельнікі партызанскага руху на Беларусі ў гады Вялікай Айчыннай вайны, Віктар вырашыў стварыць карціну, якая б адрадыла героічнай падымаўніку галоў. Ён выяўляў у гэтых партызанскіх стаянках, рабіў шматлікія эцюды. Яго карціна «Дарогай мейсцяў» — строгая і пераканальная. Тут няма ітэжывай патэтыкі. В. Грамыка паказвае тое, што было на самай справе, і так, як гэта было. Шырокая другая выпускнік М. Залозная — «Калінінцы». Змест карціны раскрыты арыгінальна, па-свойму. Цэнтральная фігура ён — аўтаматык, мажына, каржакаватая, цвёрда трымаецца на шырока расставленых нагах. Ён стаіць да нас спіной, але мы ачуваем сілу і нават насмешлівысць гэтага чалавека, які глядзіць на фаташты, што палыхваюць з белым сцягам. Аўтару ў гады вайны, на фронце не раз даводзілася быць сведкам і ўдзельнікам падобных падзей.

Сярод дыпломных работ студэнтаў-скульптараў адобраны камісіяй заслужылі «Малатнікі» А. Анкейчыка і

«Дзеці і тры скульптары. Большасць з іх накіроўваецца на ўмацаванне творчай імяны розных абласцей рэспублікі. У Брэст пачаўся А. Шмакаў, Г. Кралеўскі, І. Рай, у Віцебск — Б. Няпоняч, у Гродна — В. Аняшка, І. Ціханаў, М. Немагай; Ю. Пучыньскі, І. Белановіч і Г. Віткоўскі будуць працаваць у Маладзечна. У інстытуце засталіся В. Грамыка, Ф. Барановіч, А. Анкейчык і А. Кашкурэвіч.

Выкладчыкі інстытута ўпаўняюць, што нашы выпускнікі будуць верна служыць справе беларускага саветскага мастацтва.

ПІСЬМО ў РЕДАКЦЫЮ

Палепшыць музычныя перадачы

Беларускія народныя песні карыстаюцца вялікай любоўю ў радыёслухачоў. Памятаю, чатыры гады там назад Р. Шырма расказаў студэнтам БДУ імя Леніна аб багатым беларускай народнай музыцы. Р. Шырма сабраў і апрацаваў мноства народных песняў. Але, нажал, Беларускае радыё неадараткова знае іх, сваіх слухачоў з багатай музычнай культурай нашага народа. Калі чытаеш праграму радыёперадач, то сустракаеш розныя назвы канцэртаў: «Беларускія народныя песні», «Беларуская народная музыка», «Лірычныя і жартоўныя беларускія песні ў выкананні Беларускага дзяржаўнага ансамбля песні і танца» і інш. Але змест гэтых канцэртаў мала чым адрозніваецца: «Чорна галка», «Як той Зосі двалюся», «Як пагнала бабыленька курятак пасвіць», «Як той Зосі двалюся» і іншыя яго названыя мнагія песні. Маё прабачэнне апраўдаецца. Мастацкія работнікі радыё любяць пачынаць перадачы беларускіх народных танаў: як правіла, фігуруюць адны і тыя ж назвы: «Ляноўка», «Янка», «Булба», «Крыжачок», «Выток», «Мікіта» — вось і ўвесь рэпертуар.

У другой палове дня гэтыя ж танаў можна пачуць у канцэртах Беларускай народнай музыкі.

Перадачы адны і тыя ж песні, Беларускае радыё вышам бы хоча сказаць: вольныя мы бедныя ў музычных адносінах. А ці так гэта?

Трэба больш сур'ёзна падыходзіць да складання канцэртаў Беларускай музыкі, прапанаваць беларускіх народных песняў і Беларускай класічнай музыцы. Чаму б не ўзяць прыклад з Маскоўскага радыё і не адкрыць радыёўніверсітэт Беларускай літаратуры і мастацтва?

К. КАЖАН.

ДЫПЛОМНЫЯ РАБОТЫ ВЫПУСКНІКОЎ ДЗЯРЖАўНАГА ТЭАТРАЛЬНА-МАСТАЦКАГА ІНСТЫТУТА. Б. Аракчэў. «Этапы вялікага шляху». (Мастацкі кіраўнік В. Волкаў).

Легенда і паэма

Паэма Янкі Купалы «Магіла лова» напісана ў 1913 г. на аснове, як адзначаў сам паэт, народнага падання. Цесная сувязь пісьменніка з народна-паэтычнымі традыцыямі, неабходнасць абаважэў у фальклорнае ўяшчэнне, што адабыў народныя воніт, мае вялікае значэнне ў мастацкай творчасці. Пісьменнікі звяртаюцца да фальклору, імкнучыся прыкрасіць у жыццё, псіхалагію, маральныя і эстэтычныя погляды народа. У сваёй аўтабіяграфіі Янка Купала піша: «Не толькі блізкасць да народа, а і якая падзяляў і гора і радасць, але і народная творчасць, з якой я знаёміўся, слухаючы ад блізкіх мне людзей казі і інш., безумоўна, рабілі на мяне свой уплыў у сэнсе развіцця фантазіі...».

«Святаята для маіх паэм і драм, — адзначае далей Я. Купала, — у большасці паслужылі або сапраўдныя выпадкі з жыцця, або фабула вядомых мне паданняў, легенд, песняў. Вядома, перадаваў я гэта на свой манер, не прытрымліваючыся дакладна запісанага мною або з жыцця, або з этнаграфіі».

Паэт працягваў вялікую цікавасць да легенд аб узнікненні назвы горада Магілава. Гэтая легенда была ўпершыню надрукавана на рускай мове Ф. Палабедам у 1851 г. ў неафіцыйнай частцы «Могілевскіх гу-

берніскіх вестомостей» (№ 8) і потым выкарыстана этнаграфам П. В. Шойнавым у яго кнізе «Матэрыялы для вывучэння быту і мовы рускага пасялішчава паўночна-заходняга краю».

Янка Купала выкарыстоўвае фальклорную крыніцу творца, з глыбокім пранікненнем у ідэіна-мастацкую сутнасць вуснай народнай творчасці.

Легенда расказае, што на месцы цяперашняга горада Магілава ў аграмістай лясной пущы жыві страшныя разбойнікі Машэка, які загубіў вельмі многа людзей, але заставаўся доўгі час беспаскарна. Адлюстравіў па дарозе ў пущу працаваў джарта, су якой сядзеў малодзі мунчына з прыгожай жанчынай. Машэка забіў фураман і мунчыну, а жанчыну аднёс у свой асабны лясны прытулак. Праз некаторы час жанчына раніць Машэку нажом, ад чаго ён памірае. Месца, дзе быў пахаваны Машэка, было названа Магілава лова. Легенда далей гаворыць: «Пасля Машэкі тут жыло шмат разбойнікаў, да вынішчэння якіх князі, што валодалі гэтым краем, прызначалі гэтае месца для сямкі злучэнцаў. Сямельна паступова высеклі лес і гэтым працягла разбойнікаў». Пасля на гэтым месцы быў заснаваны горад, які пі ад мнства магіла забітых разбойнікамі людзей, ці то ад магілы лова Машэкі названы Магілавам». Так перадае легенду П. Шойн.

У гэтым плане пабудавана і фабула паэмы «Магіла лова». Але, захаваны асноўныя элементы стараго сюжэта. Янка Купала значна ўскладніў яго сапталымі і псіхалагічнымі змест. Легенда паведамляе толькі факты, паэт стараецца рас-

крыць сапраўдны сэнс гэтых падзей. Ён уносіць у паэму творчую выдуму (гісторыя каханя Машэкі і Наталкі, адзед Машэкі «на Украіну гнаць плыты», здрада Наталкі, адыход яе да барыняў ў харомы).

Гэтая выдумка не з'яўляецца ў паэме адвольнай, бо яна тлумачыць і аб'ясуе ўзнікненне легенды факты, якія часам бываюць неразумелымі. Выдумка ў паэме працягла сапраўдную праўду гісторыі.

Па легендзе асноўнай прычынай, якая штурхнула Машэку стаць разбойнікам, з'яўлялася няўдалае каханне. Легенда паведамляе, што жанчына, якая забіла Машэку, была прычынай таго, што ён стаў разбойнікам. «Яна, адмовіўшыся ад каханя, гэтым прымуціла яго пасябраваць з буйным ветрам». У паэме Машэка становіцца разбойнікам тады, калі даведваецца, што даўчына, якую ён кахаў, была спакушана панам. Галоўным віновікам намясціцы Машэкі з'яўляецца пан. Янка Купала ўводзіць у паэму, такім чынам, новы пераказ — вобраз грознага барыня, які

Дзі сваявольства быў заўзяты. Па-свойму час губляў з нуды. Усюды бройў самазбродам, Тварыў закон свой і свой суд Над абвядленым народам, Што збыць не меў сіл сваіх пунт.

Барыня карыстаецца таксама татроў зброй, які лічыцца ў хатніх распах. Убачыўшы Наталку, ён падаў «пушак» туман, і як бы даўны, «брыў дзіцяці складань».

І. Купала сацыяльна акрэслівае вобраз жанчыны, якая загубіла Машэку. Наталка ў паэме характарызуецца перш за ўсё неадольным імкненнем да матэрыяльнага дабрабыту,

дзяля якая яна лёгка паддаецца «счарам ворагавай казі», забянае шчырае каханне Машэкі, аракаецца родных і блізкіх і ідзе да пана ў яго харомы. Машэку яна забівае таму, што «спазнаўшы панскі расхмысць... не мела сіл амагчы ў пустыню і аддзіотства і жуды».

Па-іншаму раскрывае Янка Купала і вобраз самога Машэкі. У паэме захаваліся некаторыя рысы, вядомыя з легенды. Паводле падання Машэка валоўў такою вялікаю сілаю, што адной рукой мо спыніць зкіпак, зарэжаны вясмеркамі коней, і адным махам вырваць вялікія ссоны. У паэме ён «сраў дзёрэе з каранём», «адзімці яніці ўжо мо калоду, якой трох стальных» не магілі. Легенда сцвярджае, што Машэка вынашчыў незвычайнай жорсткасцю і крыжэжрасцю.

Пасля яго смерці пачаў зноўдзяна вялікая гара, якая «суся была заліта крывёю і засыпана касьмімі нячыннымі ахвяр зверстваў Машэкі» (П. Шойн). У паэме таксама гаворыцца, што ў гары вялікай, «ахвяра» дзе яго ляглі, касцей знаходзілі без ліку, гадоў без ліку там знайшлі».

Але ў паданні Машэка — разбойнік і толькі. У паэме ж вобраз Машэкі паддзены ў дынаміку, у развіццё. Ён незвычайна сіла спачатку прыносіць карысць другім людзям. Ён змажы жыў у вёсцы, араў, касіў.

Нікому крывіць не рабіў, — Натуру меў ён залатую, Як бы ягнем, патульны быў.

Псіхалагічна абгрунтаваны ахлост Машэкі ў разбойнікі. Калі Машэка даведваецца, «што ўжо Наталкі маладой не засталася даўно і следу», ён часта падыходзіў да панскага майчыка, але не змог адпомсціць пану, таму што яго двор надзейна ахоўваў вартай.

Не мог на мак яму змаць косці, Пракажыць толькі прызваў.

Машэка паддаецца ў разбойнікі, бо не бачыць іншых шляхоў барацьбы за сваё паттаннае пшчасце. У легендзе ж Машэка паказваецца чалавек-капенінікам, які забіваў усіх людзей, якіх знаходзіў.

У паэме Машэка, не маючы магчымасці адрава з адпомсціць пану, ідзе ў лес, дзе

Спачатку дань жыццём плацілі Яму адны багатыры.

Але падзей помста настолькі агняліна Машэку, што ён стаў, не ішкядуючы, губіць усіх людзей.

У паэме пераасэнсаваны і адносіны народа да Машэкі.

Паводле легенды, народ ненавідзеў Машэку, ён з вялікай ганьбай захаваў яго труп. Па ўсёй Магілёўскай губерні імя Машэкі становіцца вядомым, як імя нейкага страпаліва.

«Калі заплача ці закарпіць дзіця, то звычайна гаварылі яму: «А вунь Машэка! Машэка ідзе, Машэка пауче!» Калі хто зробіць няпраўду, агідную грывасю, то казалі на яго: «Машэка!» (П. Шойн).

Старонка п'яворачай дружбы

Паўлюк ПРАНУЗА

Дарога на возера Свіцязь

Не дарога, а тунель зялы, Ні пылікі — сажася дышы, Тут настрой сумотны забаронен, Хочаш: з песняй добраю дружы.

Едзе да мясцін грывных у гасці, Да лясной, азёрнай шыны, — Вунь яно! — гукнуў з запалам хтосьці, Песню на паўслове прыпчыў.

Возера ляжала ў яркім баску, Што ні кропля — светлы аганік, Хвалі нам шапталі: — Калі ласка, Лес шумей: — Дарую вам цянік.

Мне работа...

Мне работа, як паветра, Пушчыводы мой маюць, За пачыні надзейны вестразы, Радасць светлая мая.

Без яе, нібы трапіна, Што прабілася ў шынку, Без яе, бы ручайка, Што агубілася ў пяску.

Мне работа — гэта крылы І гаючы той струмень, Што ўлівае ў сэрца сілу І бадзёрчы кожны дзень.

Рэдка, але транна

Балтас «Шлях Леніна». Будынак праўдзіны. Калі вітрыны з чарговым нумарам насценнай газеты «За высокі ўраджай» сабраліся калгаснікі.

— Іду, што, Мікалай, папаўсе? — смеіцца пажылы дзядзька, торкачы пад бок суседа. — Вац, як цябе размаляваў. І на тваім месцы згароў бы ад сораму.

— Крытыкаў гэтага абібока не проймеш, — заўважыла адна з калгасніц. — Наша праўдзіна чамусьці пацясніла з ім. За тры галы Мікалай Гарошка выпрацаваў 12 працадзён. І гэта разам з жонкай. От работнікі...

— Няхай выносіцца з калгаса, — узаўважыў нечы бас. — З-за такіх, як Гарошка, мы ледзь былі саўбэн не сарвалі.

Мікалай, уабраўшы ў плечы галаву, заспяваў дмаю. Ён нічога не сказаў аднавоўслова, але на яго згорблены постаці і тарпоўкай хадае можна было меркаваць, што чалавек хвалюваўся. Жаласліва заскрыпелі вяснікі. Мікалай піхнуў іх нагору і праз якую хвіліну быў ужо ў хаце.

Што і як там рабілася — ніхто не ведае. Але праз дзень на доўгіх Мікалай Гарошка неўважна ўваўліўся ў праўдзіна калгасі і, звартаючыся да старшын, сказаў:

— Прашу прабачэння. Больш я і аднаго дня не ўсежду ў хаце. Годзе. Запісайце ў браўдзіну...

З атарокамі, але ўсё ж прыслухаўся да голасу грамдэкасі і аграрно-калгасніц Пётр Царук. Радавы калгасніцы найшлі аб ім зметку ў сваю насценную газету. П. Царук рэдка наведваўся ў браўдзіну, спазнаўся або зусім не прыходзіў на заняткі аграрна-тэхнічнага гуртка. А людзі чакалі яго там, сабраўшыся пасля работы.

Цяпер П. Царук не забываўша на свае абавязкі. Калгаснікі хвалілі яго за гаспадарлівасць і ўважлівасць адносіны да паліводаў.

У насценнай газеце і аб гэтым ужо напісалі. Чаму ж не напісаць, калі чалавек стараецца? А гультаёў трэба крытыкаваць. Менавіта так дмаюць калгаснікі.

— Нам пананіваўла, — гаворыць яны, — што рэдактарам выбраў Мікалай Барчука. У яго няма ні «сваёй», ні «прыцэпцаў». Гароў стаіць за калгас. Як і ўсе камуністы.

Барчук не дзіцятка з часам. Летам у разгар жыцця газета выходзіла тры разы ў месяц. Можна было б і частей выпускаць, але былі іншыя справы, не менш важныя і карысныя для калгаса. Затое яшчэ не было такога выпадку, каб газета засталася ў вітрыне незаўважанай.

Газета «За высокі ўраджай» выходзіць рэдка, але транна.

М. ДРОБЫШ.

Іванаўскі раён.

Канферэнцыя чытачоў

Надаўна ў Кармянскім раённым ДOME культуры адбылася чарговая канферэнцыя чытачоў па аповесці Уладзіміра Цендрокі «Судадворная».

Яшчэ задоўга да пачатку канферэнцыі глядзельную залу РДК запоўнілі рабочыя, служачыя, навучэнцы гарадскога псеўда, калгаснікі навакольных вёсак. Загадчыца чытальніцы зям раёнай бібліятэкі т. Лукомская коротка расказала змест аповесці. Затым пачалося абмеркаванне твора.

Вельмі ўдала ахарактарызавала вобразы бабкі Грачыхі і Варвары вучанца дзесятага класа беларускай сярэдняй школы т. Цімашэнка. Аб тым, якую ролю адгрывае аповесць у выхаванні маладога пакалення, расказаў настаўнік Кармянскай рускай сярэдняй школы І. Савельев.

— У абмеркаванні твора актыўны ўдзел прынялі Ніна Петрачэнка, тэатральны арцелі Імя Клары Цэткін, Вацлаў Прытычанка, загадчык аддзела культуры райвыканкома І. ПЕТРАЧЭНКА.

НАШ ДОБРЫ ДРУГ

(Да п'яцідзесяцігоддзя Я. Мазалькова)

Усе мы, літаратары Беларусі, ведаем Я. Мазалькова як крытыка і літаратуразнаўцу, добрага перакладчыка, шчырага, кляпатылівага друга беларускай літаратуры.

Любоў да беларускай літаратуры жыў у ім з часю дзіцінства. Яўген Сямёнавіч нарадзіўся і жыў у Крычаўскім раёне на Магілёўшчыне.

Я. Мазалькоў яшчэ ў далёкія даваенныя гады распачаў актыўна і практычна прапагандаваць лепшыя здыбыткі беларускай савецкай літаратуры. Ён аўтар артыкулаў пра нашу літаратуру і адзін з першых перакладчыкаў на рускую мову. Найбольш вядомыя творы нашых народных паэтаў Янкi Купалы і Якуба Коласа друкаваліся ў перакладах Я. Мазалькова, як у цэнтральных друку, так і асобнымі выданнямі ў выдавецтвах Масквы.

Жывяць цікавасць да кожнага новага твора нашых народных песняроў, класіфікацыя стаўленне да творчасці Я. Купалы і Я. Коласа дазволілі Я. Мазалькоў напісаць цікавыя працы літаратуразнаўчага характару пра народных паэтаў Беларусі.

У 1949 годзе Я. Мазалькоў апублікаваў кнігу «Янка Купала (Жыццё і творчасць)». Праца гэтая атрымала адрозна вялікае прызнанне ў шырокім коле рускіх чытачоў і чытачоў усіх братніх народаў СССР.

Я. Купала паказаны ў кнізе Мазалькова шырока і ўсебаўна як паэт, змагар, народны трыбун, працавіт і за шчасце народа і каваль гэтага народнага шчасця.

Кніга «Янка Купала» Я. Мазалькова ў 1950 годзе была адзначана Сталінскай прэміяй і стала папулярнай, яна вытрымала некалькі выданняў і стала вядомай не толькі ў нас, але і далёка за межамі нашай краіны.

У Кобрынскім раёне

НОВЫ ШЫРОКАЭКРАННЫ КІНАТЭАТР

Нядаўна кобрынцы атрымалі вялікі падарунак. Кінатэатр «17 верасня» пераабстаўлены пад шырокі экран. За экранам пастанула тры асноўныя, а ў зале — дзевяць дадатковых дынамікаў, якія ствараюць гукавыя эфекты. У глядзельні зале працуе вентылятар, для цыркуляцыі паветра ў час сеанса.

ПРАПАГАНДА КНИГ

Вялікую работу сярод насельніцтва па прапагандаванні палітычнай і мастацкай літаратуры праводзіць Дзявінская сельская бібліятэка. Нядаўна тут арганізавана спецыяльная тэматычная выстаўка кніг «Камунізм — наша светлая заўтра», «Башкам аб выхаванні дзяцей», «Навука і рэлігія».

П. Ільічынец загадчыцы бібліятэкі Надзея Міцкевіч правядзення канферэнцыі чытачоў па кнігах П. Броўкі «Калі зліваюцца рэкі», Ул. Цендрокі «Судадворная».

РАДЫЕ ТРывАЛА УВАХОДЗІЦЬ У БЫТ

У дамах і кватэрах жыхароў раёна ўжо ўстаноўлена 4730 радыёапаратаў. Акрамя таго, 1555 сем'яў рабочых, калгаснікаў і служачых набылі і карыстаюцца радыёпрыёмнікамі і радыёламамі.

У наступным годзе будзе ажыццэўлена суцэльная радыёфікацыя сельскай мясцовасці. А ў гэтых сем'ях і ў горадзе Кобрыне пачне працаваць тэлевізійны рэтранслятар, што дазволіць магчымым штодзённым глядзельцам тэлевізійна перадачы Беларускай ЦСР.

Н. КОЛА.

Студэнты аб спектаклі

Спектакль закончыўся, але глядзельні не пакідаюць тэатр. Гэта студэнты педагагічнага інстытута, якія толькі што прагледзелі п'есу «Учора ў Кастаткіне» ў пастаноўцы Беларускага тэатра юнага гледача. Яны чакаюць сустрэчы з выканаўцамі, каб разам абмеркаваць спектакль. І воль абмеркаванне пачалося.

Педагог тэатра А. Штыцко зрабіла невялікае ўступнае слова, затым пачалі выступаць глядзельні. Цікава і змястоўнае было выступленне студэнткі пятага курсу Р. Тармоў. Ён выказаў заўвагу аб іграх асобных выканаўцаў і адзначыў, што тэатр зрабіў вялікую справу, паставіўшы такі актуальны, патрэбны для моладзі спектакль. Многія студэнты расказвалі, як і ў іх у інстытуце народна-дружынныя і агульнаадукацыйныя хуліганствам, раўнадзашнасцю, што з'яўляецца тэмай спектакля.

К. КИТАЕВІЧ.

Янка СКРЫГАН

Пад такою назваю Янка Скрыган піша п'есу «Дзевяны адбываецца ў нашы дні на п'есу Бунікоўскай мінскай заводу». На фоне барацьбы за перадавыя метады кіравання і гаспадарніцтва ў ёй паказваюцца складаныя, як думочныя, так і дзелавыя чалавечыя дачыненні, прыгажосць і глыбіня самога чалавека.

Сёння мы друкуем сцэну з першай дзей гэтай п'есы.

Д. Барыса і Маргарыты Альшэўскіх заходзіць Галіна, малодшая Рыміна сястра. Яна прыгожая, і не так выглядае, як нейкім унутраным раствам. У ёй у меру ёсць тых паучушчых, якія выказваюць і вяселісць, і строгаасць, і сімпласіі і дэрыкасы. Яна непасрэдная, але і стрыманая. Часта настрой не можа пераходзіць ад вяселісці ў роздум і нават суроваасць.

Барыс. Вось і наша Галачка прышла. Легкая на ўспаміне. (Памагае ёй выціраць вочы.) Галіна. Хіба мяне ўспамінаў?

Маргарыта (надыходзіць і вітаецца па-старому, з пачуццямі). А як які Генавія, што даўно да нас не заходзіць. Дзе ты запрацавала гэты дзень?

Галіна. Ды ўсё нечаканна магла дабраць часу. Барыс (глядзіць на яе, абураючыся). Што ты мне злашча, ці то ты і папраўдзе пакарашала, Галіна?

Галіна. От як добра, калі даўна не заходзіць: могуць нават сказаць, што і малодзёны пачынаю.

Маргарыта. Ты ў нас заўсёды і маладая і прыгожая, Галачка. Ну то сядзіць да расказвай што.

Галіна. Бегла да вас, думала, бо ведае чаго нагавару, а прышла — і сказаць няма чого. Ну, жыву, як заўсёды, навін нікіх у мяне няма. Надта не скупаю, не боіцца.

Маргарыта. Адкуль жа цяпер ідэш? Галіна. З работы. Ты ў нас служыць сядзела? Барыс. Да гэтага часу? А што здарылася? Галіна. Новому галоўнаму бухгалтару спатрэбілася расшыфраваць нашы хваўныя выдаткі. Мабыць, хоча як след праверыць, адкуль пачынаў яму папраўдзе.

Барыс. Дай божа яму хоць трохкі скрануць усё з месца. Маргарыта. А пры чым тут планы аддаць? Барыс. Тм, Рыта, — неўвек. Бібліятэкар пачынае быць чалавек дасведчаным і пісьменным, а ты няват не ведаеш, чым займаецца твая сястра.

Маргарыта. Яна — інжынер, то што яна мае да бухгалтэрыі? Барыс. Інжынер-планавік, гэта значыць, што ў не руках распараўка ўсе эканамічнае структуры завода. Маргарыта. Ну, пакаў таку, што я і сёміс нічога не зразумю. Мор бо і прасцей сказаць,

Фестываль кітайскіх фільмаў

З вялікім поспехам праходзіць у Маскве фестываль кітайскіх мастацкіх фільмаў.

Кінематаграфісты Кітая прывезлі ў СССР свае новыя работы: «У адзіным страі», «Крылатыя абаронцы», «Знакі мясціны», «Значыцца професія», «Опшумная вайна», «Хлопчыны і дзяўчаты», «Чарноўны маскены» і «Новая гісторыя старога сядзтва». У дні фестывалю будзю дэманстрацыя і лепшыя з кінафільмаў, якія пабылі ўжо на маскоўскіх экранях.

Усе гэтыя кінакарціны адлюстроўваюць той ці іншы перыяд гісторыі Кітая, услужваюць свабодную творчую працу свайго народа. Яны напоўнены вялікай любоўю і ўдзячнасцю да савецкага народа, які аказаў братнюю, бескарыслівую дапамогу Кітаю ў цяжкай для яго гадзі.

Усе гэтыя кінакарціны адлюстроўваюць той ці іншы перыяд гісторыі Кітая, услужваюць свабодную творчую працу свайго народа. Яны напоўнены вялікай любоўю і ўдзячнасцю да савецкага народа, які аказаў братнюю, бескарыслівую дапамогу Кітаю ў цяжкай для яго гадзі.

Усе гэтыя кінакарціны адлюстроўваюць той ці іншы перыяд гісторыі Кітая, услужваюць свабодную творчую працу свайго народа. Яны напоўнены вялікай любоўю і ўдзячнасцю да савецкага народа, які аказаў братнюю, бескарыслівую дапамогу Кітаю ў цяжкай для яго гадзі.

Сябры сустракаюцца зноў

Да Слоніма заставалася некалькі кіламетраў. На аўтобусе можна было б у адзін момант пракочыцца саваным бор, раку Шчыру і апынуцца ў акаліцах Пулюйскага гарадка. Але Аляксандр Аляксандравіч Бялоў сваймі крокамі ідзе па ўскраіне дарогі. Нельга перадаць, што адчуваецца, калі лёс зноў заносіць цябе ў знаёмыя мясціны. Чакаеш сустрэчы з горадамі, са старымі сябрамі са Слонімскага тэатра.

З гэтым калектывам многае завязана яго, былога ўдзельніка мастацкай самадзейнасці, а цяпер прафесійнага актёра Рускага драматычнага тэатра імя А. М. Горькага, Добра памятае Бялоў дзень, калі ён упершыню прышоў у драмгурток пры Слоніміскім РДК пасля фантастычнага ансамбля «Аганек».

Драмгурток быў яшчэ маленькі, ставіў інтэрмедзі, невялікія аднаактныя п'есы і быў слабы па сваёму майстэрству. Радасны падзеі быў прыход у калектыву вопытнага актёра М. Фрыдмана. Удзельнік гуртка ўбачыў у ім чалавека добрага мастацкага густу. Пачалася сур'ёзная работа. Калектыву ставілі на сцэне Дома культуры такія складаныя многаактныя п'есы, як «Вяселле з пасмагам Н. Дзяканова», «Жаніцца Бялугіна А. Астроўскага», «Юанцтва бяшкоўца Б. Гарбатава», «Любоў Яравая К. Траўва».

Пастаўка гэтых складаных п'ес патрабавала актёрскага і рэжысёрскага майстэрства, каб дасягнуць драматызма, тонкасці, дакладнасці вобразаў.

— Галоўнае тое, — гаворыць Бялоў, — што рэжысёр вучыў актёраў уносіць у кожны вобраз штосьці сваё, вучыў самастойна думкі.

Ішы раў акцёр трапіць уласную свабоду, самастойнасць у рабоце, карыстаецца малюнкам ролі, які падрыўтаваў для яго рэжысёр. Гэта быў у тым выпадку, калі актёра вучыць за руку, а не паслылаць у разведку.

У слоніміскім тэатрыальным калектыве вырасла многа таленавітых актёраў. Некаторыя з іх выступаюць ужо на прафесійнай сцэне. Напрыклад, Лілія Краснарадава працуе цяпер у Рэспубліканскім ляльчым тэатры, Віктар Воранкаў — у сібірскай прафесійнай тэатры.

Са сваімі дружбамі-артыстамі сустраўся Бялоў у гэты дзень. Кожнаму даў параду, падзяліўся вопытам прафесійнага актёра. Разам з рэжысёрам абмеркавалі рад спектакляў, пагаворылі аб недахопах і ўдзяках, аб асаблівасцях асобных актёраў.

Многія са слоніміскіх актёраў працягнулі да звання артыстаў Народнага тэатра: В. Кендра, І. Андрыеўскі, В. Тарасевіч і іншыя. У сучасны момант калектыву працуе над пастаўкай п'есы А. Салыніскага «Барабанчыны». Усім вядома, што Рускі драматычны тэатр імя А. М. Горькага здзейсніў добрую пастаўку гэтага спектакля, і таму заўвагі артыста Бялова былі вельмі карыснымі для слоніміцаў.

Шэфства прафесійнальных тэатраў над самадзейнымі тэатрыальнымі калектывамі — добрая і карысная справа.

Паболей такіх сустрэч! А. РАДЗІВІЛАУ.

СКАЖЫ АДНО СЛОВА

Барыс. А прасцей сказаць — яна ў нас вялікі чалавек.

Галіна. Барыс, канешне, нагаворыць. Маргарыта. А я і ведала, што наша Галачка не можа быць чым займаша.

Галіна. Ты хоць пры людзях так не скажы, Рыта.

Маргарыта. І пры людзях скажу. А што — мо' не прада? Галіна (страгавата). Ну, пакіньце вы.

Барыс (падумайшы). Значыць, кажаш, галоўбух нешта трохі робіць? Ну і дзкую богу. Ато, папраўдзе кажучы, я за яго пачынаў баццаць.

Галіна. Чаму — ты? Барыс. Ну, што ты! Ад яго і мая рэпутацыя залежыць.

Маргарыта. Але, але, Барыс праўду кажа. Барыс. Мая ж рэкамендацыя! Мала таго, што параў, дык яшчэ запінуў Арсена Уладзіміравіча, што толькі ён, мой найлепшы сябар Усевалад Собіч, зягога я ведаю, які сваіх пач пачаць, можа паправіць нашы фінансавыя справы, вывесці завод у людзі.

Маргарыта. То можа і паправіць, рана ж яшчэ гаварыць. Барыс. Вельмі баюся. Два месяцы, як ён ужо на гэтай пасадзе, а справы хоць бы з месца скрануліся. Непрыемна.

Маргарыта. От ішоў будзеш перажываць, вельмі далікатна папкіраў мяне. Нешта, кажы, Барыс Віктаравіч, ад тваёга сябра не відаць ніякага толку. Ці не перахваліў ты яго? Мабыць, дарэмна мы мянялі быка на індка?

Маргарыта. Якога гэта быка на індка? Барыс. Ну, старога нашага. Той жа быў страшным бюракрат. Даносы, рапартаў пісаў, што ўсё незаконна ды няправільна, калі больш як на дзвядцят рублёў чаго купляў. А што лядель тыхчас — не бачыў.

Галіна. Яго ж некалі міністэрства праслала нам. Барыс. Праслаў, бо думалі, паможа. А ён проста ўжо аджыў сваё. Цяпер не твях часу, і не твях парады. А ён на пенсію ісці не хоча, усё думае, што нешта надаць вялікае значыць. Толькі другім, маладым замяне. Мне злашча, што ён больш наваксіў, як памог: усё заблытаў сваім фармізмам.

Галіна. Не веру, што ж, і гэтага прагоняць. Не можаш — не бярыся. Барыс. Не, Усевалад чалавек разумны, з галавою, гэта ты не кажы.

Галіна. Не веру, каб людзі гэтай прафесіі былі разумныя. Барыс. Галіна, ты на яго за нешта сярдзіцца. Маргарыта. А мне дж ён вельмі падабаецца.

ДЫПЛОМНЫЯ РАБОТЫ ВЫПУСКНІКОЎ ДЗЯРЖАНАГА ТЭАТРАЛЬНА-МАСТАЦКАГА ІНСТЫТУТА. П. Кучык. «На будоўлі» (Мастацкі кіраўнік В. Волкаў).

ЛІТАРАТУРА І МАСТАЦТВА

